

**MARTHA
OSSOWSKA PERSSON**

MARTHA OSSOWSKA PERSSON

Intervju: Sara Michaëlsson och Magnus Haglund
Text: Sara Michaëlsson · Fotograf: Peter Claesson

»Man måste lita på det man gör.

Annars kan man inte ta sig själv på allvar.«

Martha Ossowska Persson

I MARTHA OSSOWSKA PERSSONS ATELJÉ hänger en banderoll med texten »Cherish your obsessions«. En daglig påminnelse och ett tydligt vägval.

Man skulle också kunna beskriva bejakandet och drivkraften i helt andra termer. En enveten tro, en övertygelse, om att det går att nå och beröra människor via konsten. En oändlig, ömsint omsorg om detaljer. En lust att berätta, undersöka och upptäcka. Att förstå sig själv och omvärlden, att låta sig överraskas av de egna bilderna.

Martha Ossowska Persson tog sin masterexamen på Valands konsthögskola i Göteborg 2014. Hennes akvareller i stora format har ofta den mänskliga kroppen, och i synnerhet handen, som motiv. Beröring, taktilitet, en kroppslig, ordlös kommunikation, avstånd, tomrum och glipor, fångas i bilder där nivåerna överlagrar varandra. Det är både naturalistiskt och abstrakt, nästan alltid med en oscillerande spänning mellan det vackra och det fränstötande, mellan möte och hot.

Hur vägen till detta inre och yttre landskap ser ut och hur akvarellen blev hennes medium är några av frågorna vi tar med oss ut till Styrösö, där Martha Ossowska Persson numera både bor och har sin ateljé. Vi tar snabbåten till Bratten och vandrar förbi de idylliska trävillorna med sina välskötta trädgårdar. Martha Ossowska Persson bor längre bort på ön, närmare Tången, och vi följer hennes vägbeskrivning. »Ni skall upp för två backar, ner för en brant och sedan svänga av. Ta sikte på två björkar och en sned brevlåda.« Det låter som taget ur en Slas-roman, men leder oss rätt.

Bakom gamla fönsterglas, lutade mot husväggen, har tomatplantorna redan hunnit långt. Förra årets enorma skörd av grönkål är ännu inte uppäten, får vi senare höra.

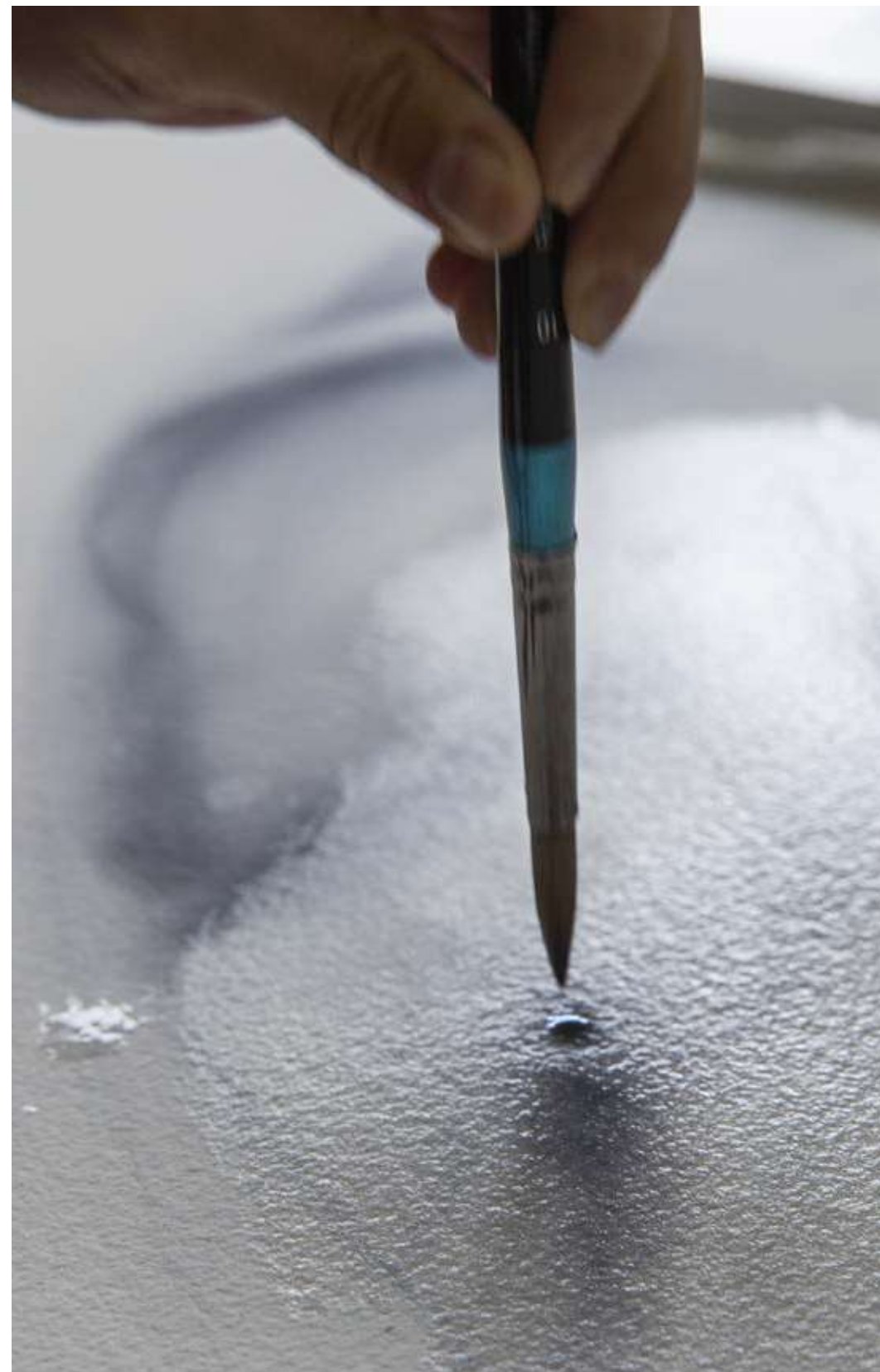
– Jag längtade bort från staden och har min ateljé här hemma, säger Martha Ossowska Persson när vi har slagit oss ner i köket. Det skulle aldrig fungera att pendla in till Göteborg två timmar varje dag. Mitt mål, ända sedan jag började, har varit att maximera tiden i ateljén, att kunna arbeta så fort det finns möjlighet. Med två barn är det här en bra lösning. Min dotter är 13 och min son är 3, jag fick barn tidigt. Kombinationen konstutbildning och småbarnsförälder var inte helt lätt. Samtidigt blev det ytterligare en sporre, jag fick ofta överbevisa min omgivning. Det gjorde mig bara ännu mer envis.

Konstintresset, var kommer det ifrån?

– Jag är uppvuxen i Majorna i Göteborg. Det finns inga utövande konstnärer i familjen, även om det ibland hände att jag gick på museum med min mamma. Jag är ensam barn och ritade mig igenom hela min uppväxt. Bildskapandet blev tidigt en del av min identitet, en ventil. Jag gick, litet motvilligt, naturvetenskaplig linje på gymnasiet och började först att läsa arkitektur på Chalmers. Då hade jag redan fått min dotter och kände att jag borde utbilda mig till något »riktigt«. De flesta av mina studiekamrater hade föräldrar eller släktingar som var arkitekter, det kändes litet grann som om jag hade sluppit in bakvägen, genom en hemlig dörr.

– Det som fick mig att våga ta steget var när en av mina lärare, som tittade på något märkligt projekt som jag höll på med, undrade om jag inte borde söka till en konstutbildning i stället. Men jag är samtidigt glad över vad jag har fått med mig från arkitektstudierna. Det satte igång många processer. Jag lärde mig att leta efter egna lösningar, hittade verktyg och metoder som jag har haft nytta av i konstutövandet.

Du är inte ensam om att ha gått den vägen. Mötet mellan arkitektur och samtidskonst har i många fall visat sig extremt fruktbart.

I ditt fall tycks studierna också ha väckt intresset för barockens bildvärldar och estetik. Det är något vi måste återkomma till längre fram i samtalet. Efter förberedande studier på Dömens konstskola hamnade du på konsthögskolan i Umeå och återvände sedan till Göteborg, där du tog din masterexamen på Valand. Hur hittade du fram till akvarellen, till måleriet?

– Jag har alltid målat akvarell, men länge bara som en sorts skisser, förlagor och minnesanteckningar, säger Martha Ossowska Persson. Det var ingenting som jag visade för andra. När jag gick i Umeå var min inriktning en helt annan. Jag höll på med performance, fotograferade av mig själv i olika aktioner, gjorde animationer och tecknade en hel del. Det mesta var projektbaserat, vilket det inte alls är nu. Men under hela den här perioden fortsatte jag med mina privata akvarellförlagor. Det var först under andra året på konsthögskolan i Umeå som jag började att måla och använda akvarellen på ett annat vis.

Vad var det som hände?

– Det hela började med ett projekt där jag, som egentligen tyckte att sport var totalt ointressant, hade föresatt mig att varje dag läsa sportdelen i GP och utgå från de där dramatiska bilderna där det ibland ser ut som om folk håller på att klösa ögonen ur varandra. Jag började att teckna av, förstärkte det groteska och prövade sedan att måla i stället. I början använde jag tjockt med färg och dåligt papper. Jag visste inte riktigt hur jag skulle gå tillväga. Men det var kul att gå in på fysiska detaljer och sedan dra upp dem till akvareller i storformat. Till avgångsutställningen i Umeå gjorde jag ett verk som hette *Inget kött, bara tröja* där jag hade zoomat in på fotbollsspelare när de drar i varandras tröjor. Jag lade in en konstgräsmatta under de stora akvarellerna och det roliga var att när folk gick på gräsmattan, blev de så statiska att de fick stöt

när de nuddade vid varandra. En helt oförutsedd effekt! Men det var också där som händerna började att komma in på allvar.

– När jag sedan fortsatte på Valand fick vi till uppgift att skapa något utifrån Tjolöholms slott. Jag höll på att arbeta med en akvarell där två handbollstjejer drar i varandra i något som liknar ett övergrepp. Jag visste inte hur jag skulle kunna koppla det till Tjolöholms slott. Hela den bisarra historien med James Dickson och blodförgiftningen från champagnekorken, all denna fejkhistoria som finns på slottet. Några veckor före utställningen skulle jag flytta målningen från ett bord, men den fastnade på något vis och revs upp på mitten. Det händer mig aldrig annars! Det blev ett stort hål. Jag blev helt förtvivlad, det var nästan ingen tid kvar och jag hade samtidigt fått ett mystiskt sår, som bara växte, mitt i handen.

– Någon dag senare kom en kollega förbi och berättade att han hade fått höra en historia som fick honom att tänka på mig. Agneta Pleijel gjorde en pjäs i början av 1970-talet, *Å Göteborg*, som bland annat handlade om James Dickson, där hon ifrågasätter synen på honom som Göteborgs store mecenat och välgörare. Pengarna hade han inte minst tjänat genom att skövla kronoskogarna i norr, i Baggböle bland annat, som jag just åkt ifrån. I pjäsen finns en scen där han våldför sig på en kvinna och sliter sönder hennes klänning. När hon ber honom att åtminstone betala för klänningen, säger han åt henne att sträcka fram handen och släpper ett glödgat mynt i hennes handflata. Hon blir brännmärkt. Då visste jag hur jag skulle gå vidare. Jag målade av min hand, med såret i handflatan, men lät enkronans valspråk »För Sverige i tiden« bli texten. När jag hade gått runt på Tjolöholm hade jag försökt att identifiera de färger som jag tyckte representerade slottet och hittat en speciell kallrosa nyans. Jag använde den i akvarellen som skulle hänga

A red hair dryer is positioned on the right side of the image, pointing towards the left. The background is a white surface with faint, watercolor-like stains in shades of pink and blue, suggesting the use of the hair dryer in an artistic context. The hair dryer has the brand name 'CARMEN' visible on its side.

*Mitt bästa verktyg åker i golvet flera gånger om dagen.
Den för ett väldans oväsen när jag målar. Med den kan
jag forma vattnet och styra pigmenten så att de fixeras
på rätt ställe.*

MARTHA OSSOWSKA PERSSON

i James Dicksons arbetsrum. Vi hade alla tilldelats var sin plats. När jag kom dit fick jag nästan en chock. Rummets heltäckningsmatta hade exakt samma kallrosa ton. Det var som om mattans färg hade stegrat sig upp på papperet och framkallat den där handen.

Vilken historia! Och även om det var en slump, blev det en slump med mycket stark mening för dig.

– Ja, jag vet säger Martha Ossowska Persson. En sådan fullträff kommer nog inte att upprepa sig. Men för mig blev det ett bevis för att det bara var att fortsätta, att det handlar om att vara öppen och mottaglig, att låta saker och ting komma till en, snarare än att försöka framkalla dem.

Berätta mer om vad det är som får dig att välja akvarell. Figurativt måleri i akvarellteknik bryter rätt kraftigt mot många av samtidskonstens trender.

– Ja, verkligen. Det finns ett märkligt och irrelevant statustänkande kring olika tekniker. Men att det blev måleri och akvarell för min del beror framför allt på att det var det som var absolut svårast. Jag har aldrig behövt kämpa och slita så mycket med någonting annat. Fotografi gick snabbt ganska

bra, skulptur kände jag också att jag klarade hyfsat, men det här...! Det är någonting i själva motståndet som triggas mig, som gör det meningsfullt. Det är inte en teknik som »passar« mig, tvärtom finns det ingenting som jag har brottats så mycket med. Jag vurmar inte heller för akvarellen i sig. Dessutom målar jag helt på mitt eget sätt, inte alls som man skall enligt reglerna och akvarelltraditionen.

Kan du beskriva hur du menar, mer konkret?

– Jag har alltid målat med papperet på golvet tidigare, säger Martha Ossowska Persson. Men nu klarar varken min rygg eller mina knän det längre. Jag har fått ändra metod. Drömmen hade varit ett gammalt höj- och sänkbart skrivbord. Det finns fortfarande lägen när jag sitter på målningen, är i den, för att se och nå det jag vill komma åt. Jag står, sitter eller drar ner papperet på golvet, håller och gnuggar bort, arbetar mig runt. Jag använder bägge händerna samtidigt, lägger på färg och torkar bort. Hela ateljégolvet brukar vara fullt av papperstussar. Det är någonting med själva fläcken... Jag tycker att jag snarare fläckar fram än målar och jag är alltid helt fläckig själv när jag arbetar. Från början var upptäckten att jag kunde strunta i bakgrunden, att det kunde räcka med papperets vithet, en befrielse. Nu, när jag har börjat mörka ner bilderna, får jag jobba på ett annat vis. Alla de här insikterna kommer under arbetets gång, det är ingenting jag sitter och tänker ut i förväg. Mitt sätt att arbeta är väldigt intuitivt. När bilden avger en ton, klang eller lukt, när något annat sinne kopplas på, vet jag att jag börjar närma mig något viktigt. Att bilden börjar att bli färdig.

Berätta mer om fläcken, det verkar vara en startpunkt.

– Jag försökte att skriva om det när jag gick på Valand. En text där jag kopplade fläcken till kroppens olika vätskor, till det vi inte kan kontrollera, svett, rodnad och så vidare. Alla sätt som

kroppen förräder oss på, misstagen vi försöker sudda ut och dölja. Akvarellens kvalitet är ju bland annat att den inte stannar på ytan, som olja eller akryl, den tränger in i papperet och blir kvar. Papperet blir som en hud. När man målar på det blir det torrt och frasigt, det finns något väldigt kroppsligt och fysiskt, också i det okontrollerbara. Vi kan väl gå över till ateljén, så får ni se själva.

Det kvadratiska rummet domineras av ett högt bord som upptar större delen av golvytan. Ljuset kommer från kortväggens stora fönster som vetter ut mot trädgården och gräsmattan på husets framsida. På bordet ligger en stor målning under arbete, en uppåtvänd, halvt kupad handflata. Associationsflödet sätts genast igång. Flera av målningarna som står lutade mot väggen är dolda av vit lakansväv. Några finns upphängda, ännu inte renskurna eller ramade. Händer, fingrar, sammanflätade eller förenade i olika konstellationer, som koreograferade fingerlekar. Men också en halvöppen mun, åldrad, sårbar med delar av tungan och tänderna synliga. På den motsatta väggen en stor, mer abstrakt målning i mörkt blåa nyanser, som virvlande strömmar under en orolig vattenyta.

– Just den kom till när jag hade varit ute och promenerat vid stranden med min son och han hade hållt sand i termosens med varm choklad, säger Martha Ossowska Persson. När jag hällde ut vätskan i havet blev det en sorts kemisk reaktion, som en klump som drog ihop sig och flöt ut, som en brännmanet. Den där oväntade vågrörelsen som fortplantade sig inspirerade mig till det här, som förstås är något helt annat.

Berätta om målningen med munnen. Och om dragningen till barockmåleriet och Bernini i synnerhet.

– Jag älskar Bernini! Inte minst det där oåtkomliga, ambivalenta, när det blir så vackert att det nästan blir äckligt. Det är

något jag ibland får höra om mitt eget måleri. En del tycker verkligen att det är äckligt och klarar inte av att titta på det. När jag fick Fredrik Roos stipendium 2015 åkte jag bland annat till Rom. Jag hade aldrig varit där förut och blev helt överväldigad av staden. Av allt. Färgerna, lukterna, oändligheten av tidslager, det barocka, den våldsamma rörelsen, svulstigheten. Det var något som omedelbart berörde mig. Bernini var helt besatt av ungdom och skönhet. Jag lånade uttrycket, gesten, från hans skulptur av den heliga Teresa och lät det bli en åldrad, döende mun, en helt annan sorts sinnlighet.

Om vi återvänder till det som ändå blivit något av ett huvudmotiv – händer och fingrar – vad är det som gör att du kommer tillbaka till det, som inte lämnar dig ifred?

– Jag vill ju inte sluta som »den där handkonstnären«, säger Martha Ossowska Persson och skrattar. Men det är mer än händer. Det handlar om något ytterst medmänskligt. Man kan se hela mänsklighetens historia i en hand. Vår tid är så präglad av beröringskräck. Vi är närmare varandra än någonsin, ett klick bort. Samtidigt ökar avstånden och rädslan, känslan av hot. Under Valandstiden skapade jag ett arkiv, bara för egen del, av händer, fingrar och gester i konsthistorien. Jag fotograferade av, mest från böcker och mest äldre måleri. Det blev väldigt tydligt hur handen kunde symbolisera allt från makt, status och rikedom till utsatthet och skyddslöshet. Hur sättet att peka ut, att visa, avslöjade och avtäckte så mycket mer. Hur detaljerna öppnade sig mot något större. Hur det alltid finns flera läsningar.

Handen och fingrarna blev ditt öga?

– Ja, och så länge jag själv aldrig vet hur det skall se ut på förhand måste jag nog fortsätta, säger Martha Ossowska Persson.

Det finns hela tiden någonting kvar, någonting jag inte kommer åt. Ofta blir målningarna som en form av serier, utan att jag har planerat det. Det kan finns något olöst, någonting som får fortsätta in i en ny bild. Jag har bestämt mig för att faktiskt lita på min känsla, att följa min besatthet. Och att återvända till Rom! Det känns fantastiskt att få ett stipendium som syftar till utveckling, som ger mig möjligheter att fortsätta att pröva, att upptäcka mer.

Vilka är dina planer för utställningen i Stenahallen? Har du bestämt dig än?

– Jag vet inte säkert, men jag har en tanke om att göra en sammanhängande svit, något stort. Jag skall utgå från en 9-metersrulle och bygga någon form av stapel. Vi får se.

